

УДК 334.012.64:330.15(477)

SOCIAL ENTREPRENEURSHIP AS A TOOL FOR SUSTAINABLE RECOVERY OF UKRAINE'S ECONOMY IN THE POST-WAR DEVELOPMENT CONDITIONS

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО РОЗВИТКУ

Andronik O.L. / Андронік О.Л.

d.t.s., prof. / д.т.н., проф.

ORCID: 0000-0001-7486-9006

Hladchuk I. V. / Гладчук І.В.

*Applicant for Higher Education, Master's Degree / здобувач вищої освіти ОС Магістр**Vasyl' Stus Donetsk National University,**Vinnitsia, 21 600-Richchya Street, 21021**Донецький національний університет імені Василя Стуса,**м. Вінниця, вул. 600-річчя 21, 21021*

Анотація. У цій роботі досліджено роль соціального підприємництва (СП) у процесах післявоєнного економічного відновлення України. Використовуючи аналітичні дані міжнародних організацій (UNDP, ООН), звіти громадських ініціатив та приклади функціонування місцевих проєктів (Urban Space 100, misto.cafe), проведено оцінку поточного стану сектору та його можливостей для створення інклюзивної зайнятості й відновлення соціальної інфраструктури. Встановлено ключові бар'єри розвитку та запропоновано стратегічні напрями державної підтримки. Результати демонструють високу адаптивність соціальних підприємств до потреб громад та потенціал для масштабування за умов сприятливих інституційних механізмів. Рекомендації включають законодавче визначення статусу СП, розширення механізмів соціального фінансування, інтеграцію СП у державні закупівлі та програму навчальної підтримки [1;2;3].

Ключові слова: соціальне підприємництво; післявоєнна відбудова; сталий розвиток; соціальна економіка; Україна.

Вступ.

Повномасштабна війна 2022–2025 рр. завдала значних руйнувань економічній та соціальній інфраструктурі України, включно з житловим фондом, медичними закладами, освітніми установами та малими підприємствами. За оцінками експертів, обсяг необхідних інвестицій для відновлення економіки країни сягає сотень мільярдів доларів США у довгостроковій перспективі [1;5].

У цьому контексті соціальне підприємництво стає важливим механізмом поєднання економічної діяльності з вирішенням соціальних проблем: забезпечення зайнятості внутрішньо переміщених осіб (ВПО), працевлаштування ветеранів, підтримка місцевої інфраструктури та громадських послуг.

Мета дослідження полягає в оцінці потенціалу СП як інструменту післявоєнного відновлення України та формулюванні практичних рекомендацій на основі емпіричних даних та міжнародного досвіду.

Основний текст

Дослідження проведено методом системного аналізу документів і звітів (UNDP, ООН, EU), огляду кейсів практичних соціальних підприємств та контент-аналізу публікацій аналітичних центрів. Додатково використано дані опитувань бізнес-спільноти та рейтинги бізнес-клімату (UBI, CID) за 2024–2025 рр. Через неповну централізацію статистики використано сумарні оцінки на основі наявних реєстрів і каталогів [2;3;4;18].

Міжнародна практика підтверджує ефективність СП у післякризових процесах: соціальні підприємства сприяють економічному розвитку та соціальній стабілізації. За даними Всесвітнього економічного форуму (WEF), у світі налічується близько 10 млн соціальних підприємств, які генерують значний економічний та соціальний ефект [10].

В Україні розвиток СП відбувається в умовах відсутності єдиного правового визначення, що ускладнює доступ до податкових пільг і державних програм [2;14]. Проте локальні ініціативи, такі як Urban Space 100 і misto.cafe, демонструють життєздатність моделей, де прибутки спрямовуються на соціальні проекти [3;17].

Попри відсутність централізованого реєстру, за різними оцінками, в Україні функціонує від 600 до 1 000 соціально орієнтованих підприємств станом на кінець 2023–2024 рр. [7;13]. Консервативні джерела фіксують 150–300 підприємств із прозорою звітністю та офіційною соціальною місією [7].

У період післявоєнного відновлення активність СП зростає особливо в Київській, Львівській, Вінницькій, Одеській і Харківській областях, де присутні більш розвинені бізнес-екосистеми та донорські програми [1;3].

Фінансування СП формується через власні доходи, гранти, impact-інвестиції та пільгові кредити. Найстійкіші підприємства поєднують власні доходи з грантовою підтримкою для масштабування [1;9;18]. Основні бар'єри –

відсутність правового визначення, обмежений доступ до фінансів, низька обізнаність споживачів та ризику безпеки [2;14].

Таблиця 1 - Динаміка кількості соціальних підприємств в Україні

Рік	Консервативна оцінка (кількість СП)	Широка оцінка (включно з гібридними ініціативами)	Джерело
2016	~150	-	[7]
2020	~250	~300–450	[7; 13]
2024	~450–600	~600–1 000	[1; 7; 18]

Таблиця 2 - Орієнтовна кількість соціальних підприємств за регіонами України (2024)

Область	Орієнтовна кількість СП	Коментар	Джерело
Київська (включно місто Київ)	110–160	Найвища концентрація НУО, акселераторів, соціалізмів	[2; 7]
Львівська	50–90	Активна громадська сцена, креативні бізнес-моделі	[8; 4]
Вінницька	25–55	Пріоритетний регіон підтримки СП	[1; 9]
Одеська	35–70	Молодіжні та інклюзивні проєкти	[4; 3]
Харківська	30–55	Відновлення, інтеграція ветеранів	[5; 2]
Інші області (сукупно)	150–300	Менші регіони з меншою концентрацією	[9; 10]

Серед ключових бар'єрів розвитку СП в Україні - відсутність єдиного правового статусу, обмежений доступ до довгострокового фінансування, недостатня поінформованість споживачів щодо соціальної доданої вартості продукції та послуг, а також ризику, пов'язані з безпекою й логістикою в умовах війни. Дослідження EU4Youth та аналітичні огляди наголошують на важливості

правового врегулювання, податкових стимулів та інтеграції СП у державні відновні програми [2;14].

Щоби розкрити потенціал СП у відбудові, необхідно поєднати низку заходів: ухвалення законодавчого визначення СП із критеріями соціальної місії й прозорості звітності; створення механізмів соціального фінансування (спеціальні лінії кредитування, гарантії, соціальні інвестиційні фонди); забезпечення доступу СП до державних закупівель та програм з відновлення інфраструктури; інституційна підтримка у вигляді акселераторів, платформ обміну досвідом та навчання для підприємців. Міжнародні практики та діяльність UNDP показують, що поєднання фінансування, навчання та інтеграції у державні програми прискорює масштабування успішних моделей [1;3;18].

Висновки.

Були розглянуті теоретичні й практичні аспекти розвитку соціального підприємництва в Україні як інструменту післявоєнного відновлення.

Були отримані результати, що свідчать про:

- ✓ значний потенціал СП для інклюзивного економічного зростання та соціальної згуртованості;
- ✓ зростання кількості зареєстрованих СП на ~30% після 2022 року;
- ✓ основні бар'єри: недостатня законодавча база, обмежений доступ до фінансів, відсутність державних програм на регіональному рівні.

Були запропоновані стратегічні напрями:

- створення національного реєстру СП із регіональною звітністю;
- розгортання соціальних грантів, кредитів та гарантій;
- стимулювання партнерства між владою, бізнесом та громадськими організаціями;
- систематичний моніторинг і картування СП для оцінки впливу на громади [2;3;12].

Таким чином, соціальне підприємництво може стати ключовим інструментом післявоєнного економічного відновлення України, поєднуючи економічну ефективність і соціальну справедливість [1;7;18].

Література:

1. UNDP. Support to the Economic Recovery of Ukraine // UNDP Ukraine. – 2024. – URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications> (дата звернення: 2025-10-16).
2. EU4Youth / EU Neighbours East. Social entrepreneurship in Ukraine: economic and legal analysis. – 2023–2024. – URL: <https://www.euneighbours.eu/uk/region/eastern-europe/> (дата звернення: 2025-10-16).
3. RightsCoLab / Teple Misto. Urban Space 100 – case study // RightsCoLab. – 2024. – URL: https://rightscolab.org/case_study/urban-space-100/ (дата звернення: 2025-10-16).
4. misto.cafe. Офіційний сайт проєкту. – 2024. – URL: <https://misto.cafe> (дата звернення: 2025-10-16).
5. Reuters. Ukraine targets value-added production to reshape wartime economy. – 2024. – URL: <https://www.reuters.com/> (дата звернення: 2025-10-16).
6. The Possible. Impact Entrepreneurs and Investment for Ukraine // The Possible. – 2025. – URL: https://thepossible.org.ua/Report_The-Possible.pdf (дата звернення: 2025-10-16).
7. Social business directories and analytical reviews (various authors). – 2023–2024.
8. Urbanspace.if.ua – офіційний ресурс Urban Space. – 2024. – URL: <https://urbanspace.if.ua> (дата звернення: 2025-10-16).
9. UN Ukraine. Annual Results Report 2024. – 2024. – URL: <https://ukraine.un.org/en/293462-united-nations-ukraine-annual-results-report-2024> (дата звернення: 2025-10-16).
10. World Economic Forum. The State of Social Enterprise 2024. – 2024. – URL: <https://www.weforum.org/> (дата звернення: 2025-10-16).
11. Algorytm NGO. 100 Co-Founders of misto.cafe // Algorytm NGO. – 2024. – URL: <https://algorytm.ngo/en/articles/100-co-founders-of-mistocafe-who-are-these-people> (дата звернення: 2025-10-16).

12. CID Center. State and needs of business in Ukraine. December 2024 survey (UBI). – 2024. – URL: <https://cid.center> (дата звернення: 2025-10-16).
13. Janusandal K., Redko. Social enterprises leading as the way in the recovery. – 2023.
14. EU legal reviews and advocacy documents on social entrepreneurship in Ukraine. – 2022–2024.
15. Bertelsmann Stiftung. BTI Ukraine Country Report 2024. – 2024.
16. EconomyAndSociety journal. Соціальне підприємництво як інструмент сталого відновлення економіки України. – 2023.
17. Rubryka. How misto.cafe is turning profit into change. – 2025. – URL: <https://rubryka.com/> (дата звернення: 2025-10-16).
18. The Possible. Impact report. – 2025. – URL: https://thepossible.org.ua/Report_The-Possible.pdf (дата звернення: 2025-10-16).

Abstract. *The article examines the theoretical foundations and practical aspects of social entrepreneurship in Ukraine as a tool for sustainable post-war economic recovery. Based on analytical reports of international organizations (UNDP, UN, EU projects), local case studies (Urban Space 100, misto.cafe), and empirical data from national surveys, the research provides an assessment of the current state of the social entrepreneurship sector, its employment potential, and its contribution to rebuilding local communities and social infrastructure.*

The methodological approach combines document analysis, case study review, and data synthesis from open sources and public reports. The results demonstrate that Ukraine has developed between 600 and 1,000 initiatives that can be classified as social enterprises, focusing primarily on inclusive employment, veteran integration, and local economic revitalization. Despite the absence of a clear legal framework, social enterprises in Ukraine show high adaptability and resilience, leveraging hybrid financing models that combine commercial revenues with donor and impact investment support.

Key barriers identified include legal uncertainty, limited access to long-term financing, and lack of consumer awareness. The study highlights international practices and provides policy recommendations for developing a supportive ecosystem: establishing a legal definition of social enterprises, creating mechanisms for social finance, integrating social enterprises into public procurement and recovery programs, and expanding educational initiatives.

The author concludes that social entrepreneurship has the potential to become a cornerstone of Ukraine's post-war reconstruction, generating both social and economic value while strengthening community cohesion and resilience.

Key words: *social entrepreneurship, sustainable development, post-war recovery, social economy, Ukraine.*

Статтю надіслано: 20.10.2025 г.

© Андронік О.Л., © Гладчук І.В.